

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ”
din CHIȘINĂU**

Cu titlul de manuscris
C.Z.U: 378: 004 (043.2)

OBOROCEANU (TIMUȘ) Veronica

**FORMAREA COMPETENȚELOR PROFESIONALE
ALE STUDENȚILOR PEDAGOGI ÎN BAZA
TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE ȘI COMUNICAȚIONALE**

Specialitatea 533.01. Pedagogie universitară

**AUTOREFERAT
al tezei de doctor în științe pedagogice**

CHIȘINĂU, 2016

Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei „Științe ale educației”,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

Conducător științific:

Dumitru Patrașcu, dr. hab. în șt. ped., prof. univ.

Referenți oficiali:

1. CHIRIAC Liubomir - dr. hab. în șt. fizico-matematice, prof. univ.
2. PAIU Mihail - dr. în șt. ped., conf. univ.

Membrii Consiliului Științific Specializat:

3. COJOCARU Vasile - **președinte**, dr. hab. în șt. ped., prof. univ.
4. GARȘTEA Nina - **secretar științific**, dr. în șt. ped., conf. univ.
5. COJOCARU - BOROZAN Maia - dr. hab. în șt. ped., prof. univ.
6. PÂSLARU Vlad - dr. hab. în șt. ped., prof. univ.
7. GREMALSCHI Anatol - dr. hab. în șt. tehnice, prof. univ.
8. CABAC Valeriu - dr. în șt. fizico-matematice, prof. univ.
9. CHIRIAC Tatiana - dr. în șt. ped., conf. univ.

Susținerea va avea loc la **9 septembrie 2016, ora 14.00**
în ședința Consiliului Științific Specializat D 33. 533. 01-11,
la Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă”, bloc 2, Sala Senatului,
mun. Chișinău, Str. I. Creangă 1, Chișinău
Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la
biblioteca Universității Pedagogice de Stat „I. Creangă”
și pe pagina web a C.N.A.A. (www.cnaa.acad.md).

Autoreferatul a fost expediat la **9 august, 2016**

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat

GARȘTEA Nina, dr. în șt. ped., conf. univ.

Coordonator științific

PATRAȘCU Dumitru, dr. hab. în șt. ped., prof. univ.

Autoare,

Oboroceanu (Timuș) Veronica

© Oboroceanu (Timuș) Veronica, 2016

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei este determinată de dezvoltarea progresivă a societății reflectată în schimbările tehnico-științifice rapide, ce contribuie la reconceptualizarea unor noi dimensiuni ale sistemului de formare a cadrelor didactice, unde calitatea educației asigură competitivitatea. Globalizarea și postmodernismul constituie provocările adresate societății informaționale generate de procese care se manifestă la scară mondială [14, p. 374]. Promovarea societății informaționale este pe deplin susținut de UNESCO la Summitul Mondial „*Societatea Informațională*” (SMSI, 2003) [31].

Proiectul „*Standarde de competență în domeniul TIC pentru cadrele didactice*”, „*Referențialul cadrelor didactice prin TIC*” (2011), [56, p. 4] și proiectul „*Standarde de competențe digitale pentru cadrele didactice*” (2015) [26], se referă la caracterul imperativ al eficientizării formării competențelor profesionale prin TIC. Schimbările tehnico-științifice contribuie la dezvoltarea/reconceptualizarea unor noi dimensiuni ale sistemului de formare a cadrelor didactice, unde calitatea educației asigură competitivitatea [44, p.15].

Valorificarea TIC în societatea contemporană rezidă în promovarea valorilor culturii informaționale: *cunoașterea, aplicarea și obținerea succesului; luarea deciziilor; autodezvoltare, inițiativă, cercetarea și analiza informațiilor; achiziționarea de noi cunoștințe, dorința de autodezvoltare continuă; operarea cu inovațiile științifice; responsabilitatea pentru informatizarea activităților profesionale; reflecție în domeniul de cercetare și investigare, de utilizare a tehnologiilor informaționale în procesul de învățare; introspecție și autoevaluare a activităților profesionale pe baza informațiilor/cunoștințelor; capacitatea de a corela activitățile cu propriul stil de predare, corelarea nivelului de cultură informațională cu experiența socială și profesională; identificarea punctelor forte și slabe ale propriei culturi informaționale în vederea modificării comportamentului profesional* [36, p. 446], [62, p. 16].

Relevante formării competențelor profesionale, TIC sunt orientate spre crearea unui mediu pentru învățare prin aplicarea anumitor *software aplicative* care se referă la aplicarea componentei *hardware* și a componentei *software*, care eficientizează cooperarea creând mediul interactiv de învățare [55].

Descrierea situației în domeniu și identificarea problemei de cercetare. Cercetătorii în domeniul științelor educației depun eforturi pentru a demonstra că tehnologiile informaționale și comunicaționale impun: *noi soluții la problemele procesării informației, stocării și transmiterii acesteia; noi forme de învățare mediate tehnologic; tendințe de formare a competențelor digitale; resurse de înaltă calificare a procesului de formare profesională;*

implementarea noilor metode de predare și învățare și descriu conținutul cadrului conceptual pedagogico-tehnologic, al acțiunii și oportunitatea implementării acestora. Declarația de la Lyon privind accesul la Informare și Dezvoltare (2014), abordează utilizarea TIC în diseminarea informației necesare pentru dezvoltarea societății democratice. *Agenda Digitală pentru Europa (Strategia Europa 2020, Moldova digitală 2020)* are ca scop exploatarea la maximum a potențialului formativ al TIC [21].

Studiile relevante din domeniu abordează din mai multe perspective formarea competențelor profesionale în baza tehnologiilor informaționale și comunicaționale: ***perspectiva profesionalizării cadrelor didactice***, K. Zeichner (1983); L. Paquay (1994) [54, p. 7]; I. Negură, L. Papuc, Vl. Pâslaru (2000) [33]; L. Gliga (2002) [25]; S. Cristea (2003) [18]; Vl. Guțu, E. Muraru, O. Dandara [29]; M. Călin (2003) [9, p.182]; И. Зимняя (2004) [60]; Vl. Pâslaru (2003) [47], V. Chiș (2005) [12]; V. Gh. Cojocaru (2007) [15]; M. Cojocaru-Borozan (2011) [3]; L. Sadovei., L. Papuc., M. Cojocaru-Borozan, A. Zbârnea (2011) [49, p. 28]; ***perspectiva funcționalistă***, axată pe exigențe legate de schimbările de roluri profesionale ale cadrelor didactice în societate - Б. Гершунский (1998); ***perspectiva tehnologică***, bazată pe utilizarea mijloacelor tehnologice avansate în procesul de instruire (C.D. Coverli, R. McClintock); pe instruirea în clase virtuale (J. Typhoon, L. Raja Ingham) [Apud: 24]; A. Breuleux, T. Laferrière (1998) [52]; B. Moonen, J. Voogt (1998) [53]; Th. Karsenti, S. Collin (2013) [57]; Jean-François Desbiens (2004) [8], T. Bounegru (2009) [4]; D. Patrașcu (2005) [45]; T. Fulea (2006) [24]; C. Negară (2011) [32]; S. Corlat, G. Karlsson (2011) [17]; M. Paiu (2012) [44]; T. Bushnaq (2012) [5]; T. Chiriac (2015) [11]; V. Gh. Cojocaru, V. Cojocaru (2013) [16]; R. Dumbrăveanu, C. Herman et al. (2014) [23] R. Dumbrăveanu, Vl. Pâslaru, V. Cabac (2014) [22]; Chiriac L. (2014) [10]; A.Gremalschi (2005) [27, p. 2]; A. Gremalschi (2015) [26] etc., constituind un sistem de idei și concepte care au format *fundamentele teoretice ale cercetării*.

Importanța studierii problemei vizate rezultă din orientările esențiale privind profesionalizarea pentru cariera didactică, influențate de multitudinea paradigmatelor educației în învățământul superior, ce constituie provocări pentru valorificarea resurselor TIC în formarea cadrelor didactice din care rezultă contradicțiile, pe care le formulăm în maniera unor întrebări principiale: *Care sunt orientările esențiale privind profesionalizarea pentru cariera didactică prin TIC?; Cum pot fi pregătite corespunzător cadrele didactice pentru exercitarea unor funcții și roluri profesionale și manageriale tot mai complexe specifice societății informaționale? Ce repere teoretice și praxiologice privind oportunitățile tehnologiilor informaționale și comunicaționale sunt necesare profesorilor pentru formarea*

permanentă în lumea virtuală? Care sunt competențele specifice ce trebuie formate cadrelor didactice pentru valorificarea eficientă a noilor TIC?

Astfel, **problema cercetării** constituie incertitudini psihopedagogice contextuale la nivelul tehnologiilor de formare profesională a cadrelor didactice, în planul valorificării insuficiente a TIC în formarea profesională inițială a cadrelor didactice.

Direcțiile de soluționare a problemei cercetării pe care le prezentăm sunt: (a) examinarea literaturii de domeniu privind valorificarea TIC în formarea cadrelor didactice; (b) clarificarea oportunităților pedagogiei interactive în formarea profesională a cadrelor didactice; (c) elaborarea Modelului pedagogic de formare a competențelor profesionale ale cadrelor didactice prin tehnologii informaționale și comunicaționale; (d) descrierea/elucidarea particularităților formării profesionale ale studenților pedagogi; (e) stabilirea condițiilor pedagogice necesare pentru FICD în baza TIC.

Scopul cercetării constă în determinarea fundamentelor teoretice și praxiologice ale formării la studenții pedagogi a competențelor profesionale prin valorificarea TIC.

Obiectivele cercetării:

1. determinarea fundamentelor teoretice ale formării cadrelor didactice în baza tehnologiilor informaționale și comunicaționale;
2. descrierea evoluției conceptului de competențe profesionale în referențialul pedagogic și a modelelor de formare a cadrelor didactice;
3. analiza curriculumului pedagogic universitar din perspectiva tehnologiilor de formare inițială a cadrelor didactice;
4. stabilirea particularităților de formare a competențelor profesionale ale studenților pedagogi în planul utilizării TIC;
5. elaborarea și întemeierea științifico-praxiologică a criteriilor de evaluare a competențelor profesionale a cadrelor didactice prin valorificarea TIC, a indicatorilor și a descriptorilor calității competențelor profesionale ale cadrelor didactice pe dimensiunea utilizării tehnologiilor informaționale și comunicaționale;
6. elaborarea și validarea experimentală a Modelului pedagogic de formare a competențelor profesionale ale cadrelor didactice prin tehnologii informaționale și comunicaționale (MPFCPCD prin TIC).

Metodologia cercetării științifice utilizată în demersul investigațional a vizat metodele: teoretice - documentarea științifică, metodele analitico-sintetice, modelarea, metode experimentale - experimentul pedagogic, testul, observația, conversația, chestionarul, prelucrarea matematică a datelor experimentale.

Noutatea și originalitatea științifică sunt fondate de:

- stabilirea fundamentelor teoretice ale formării cadrelor didactice pentru valorificarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale;
- sinteza teoretică a evoluției conceptului de competențe profesionale în referențialul pedagogic și a modelelor de formare a cadrelor didactice;
- elaborarea și întemeierea științifică a indicatorilor și a descriptorilor calității competențelor profesionale ale cadrelor didactice în planul valorificării TIC;
- determinarea cadrului conceptual al Modelului pedagogic de formare a competențelor profesionale ale cadrelor didactice prin tehnologii informaționale și comunicaționale;
- elaborarea concluziilor științifice privind dezvoltarea tehnologiilor de formare ale cadrelor didactice prin TIC;
- stabilirea resurselor TIC valabile pentru formarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice pe dimensiunea studiată.

Problema științifică soluționată rezultă din faptul că:

- a fost elaborat cadrul conceptual al formării competențelor profesionale valorificând TIC prin modelizare pedagogică;
- au fost elaborați și întemeiați științifico-praxiologic indicatorii și descriptorii calității competențelor profesionale ale cadrelor didactice în planul valorificării tehnologiilor informaționale și comunicaționale;
- a fost demonstrată importanța științifică a concluziilor cercetării privind necesitatea tehnologiilor informaționale și comunicaționale de formare a cadrelor didactice;
- a fost dovedită experimental valoarea praxiologică a Modelului pedagogic de formare a competențelor profesionale ale cadrelor didactice prin tehnologii informaționale și comunicaționale;
- au fost abordate hermeneutic (interpretativ) oportunitățile pedagogiei interactive în procesul de renovare a tehnologiilor de formare a cadrelor didactice;
- au fost formate prin intermediul tehnologiilor informaționale și comunicaționale competențe pedagogice necesare cadrelor didactice în dezvoltarea carierei profesionale în societatea contemporană.

Semnificația teoretică a cercetării este argumentată prin:

- determinarea fundamentelor teoretice și metodologice ale formării inițiale a cadrelor didactice;
- actualizarea conceptelor utile pentru examinarea profesionalizării cadrelor didactice pe dimensiunea vizată;

- formularea criteriilor de evaluare a competențelor profesionale ale cadrelor didactice în planul valorificării TIC;
- elaborarea și întemeierea științifico-praxiologică a indicatorilor și a descriptorilor calității competențelor profesionale ale cadrelor didactice în planul TIC;
- autentificarea teoretică a prezumției că tehnologiile de formare profesională ale studenților pedagogi pot fi eficientizate prin implementarea plenară a TIC.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în:

- evaluarea și dezvoltarea tehnologiilor de formare inițială a cadrelor didactice în curriculumul pedagogic universitar;
- valorificarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale în formarea competențelor profesionale ale studenților pedagogi;
- stabilirea particularităților dezvoltării competențelor profesionale ale studenților pedagogi pe dimensiunea utilizării tehnologiilor informaționale și comunicaționale;
- relevarea condițiilor pedagogice necesare pentru valorificarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale în cadrul cursurilor universitare a modulului pedagogic pentru formarea competențelor profesionale ale studenților pedagogi prin intermediul MPFCPCD prin TIC;
- crearea viziunii de ansamblu asupra formării profesionale inițiale a cadrelor didactice în baza TIC în contextul valorificării preceptelor teoretice ale pedagogiei interactive.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Valorificarea optimă a tehnologiilor informaționale și comunicaționale în formarea inițială a competențelor profesionale implică abordarea dimensiunilor curriculumului pedagogic universitar necesară pentru asigurarea eficienței pregătirii cadrelor didactice în scopul promovării valorilor culturii informaționale în mediul educațional.

2. Tehnologiile de formare profesională a studenților pedagogi, constituite în baza TIC, a teoriei instruirii programate, a învățării cumulativ ierarhice, a teoriei cognitiv-constructiviste, eficientizează calitatea serviciilor educaționale, realizarea principiilor de implementare TIC în educație, educația pentru toți și pe parcursul întregii vieți, validate de UNESCO în cheia noilor paradigme ale educației.

3. Principiile pedagogiei interactive asigură activizarea studenților pedagogi în constituirea propriului stil de cunoaștere prin explorarea resurselor electronice și a comunicării on-line în contextul real de studiu al disciplinelor pedagogice stimulând autoformarea prin TIC a competențelor profesionale.

Implementarea rezultatelor științifice a fost realizată prin experimentarea *Modelului pedagogic de formare a competențelor profesionale ale cadrelor didactice prin tehnologii informaționale și comunicaționale* în Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău în anii 2012-2015, prin intermediul disciplinelor modului pedagogic universitar în cadrul proiectării, realizării și evaluării activităților didactice universitare (ADU) la modulul pedagogic, prin practica pedagogică, prin publicații de domeniu în articole științifice, materializate în renovarea curriculei la disciplinele universitare „Fundamentele Științelor Educației”, „Didactica generală”, „Tehnologii educaționale”.

Aprobarea și validarea rezultatelor științifice este asigurată de investigațiile teoretice și experiențiale și de analiza comparată a valorilor experimentale. Rezultatele investigației au fost prezentate în monografie, ghid metodologic, în reviste științifice de specialitate; în cadrul conferințelor internaționale și naționale, în analele doctoranzilor, în ședințele catedrei *Științe ale educației* a UPS „Ion Creangă”.

Publicațiile la tema tezei includ 13 lucrări științifice: monografie (1) [35], ghid metodologic [40], articole în reviste științifice și participări la foruri științifice naționale și internaționale [36], [37], [38], [39], [41], [42], [43].

Volumul și structura tezei include adnotări în limbile română, rusă și engleză, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 260 titluri, 11 anexe.

Concepte-cheie: formarea inițială a cadrelor didactice, studenți pedagogi, tehnologii informaționale și comunicaționale (TIC), competențe profesionale ale cadrelor didactice (CPCD), competență digitală, competență investigațională, competență tehnologică, competență de comunicare pedagogică, competență decizională, competență managerială.

Lista abrevierilor utilizate: *în limba română:* CPCD - competențe profesionale ale cadrelor didactice; MPFCPCD - Modelul pedagogic de formare a competențelor profesionale ale cadrelor didactice; TIC-Tehnologii informaționale și comunicaționale; CPU - Curriculum Pedagogic Universitar; CDU- Cadre didactice universitare; SP-Standarde profesionale; CP - Competențele profesionale; RCD - Referențialul cadrelor didactice; PI - Pedagogia interactivă; *în limba rusă:* профессиональные компетенции учителей (ПКУ), информационные и коммуникационные технологии (ИКТ); *în limba engleză:* teachers' professional competences (TPC), information and communication technologies (ICT); Pedagogical Model of Initial Teacher Training through Information and Communication Technologies (PMITT through ICT).

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și oportunitatea studierii temei de cercetare, sunt formulate problema cercetării și direcțiile de soluționare, scopul și obiectivele, sunt relevate reperele teoretice ale cercetării și descrise valoarea științifică și praxiologică a cercetării, ce susține teoretic și metodologic noutatea științifică și originalitatea investigației privind formarea profesională a cadrelor didactice pe baza tehnologiilor informaționale și comunicaționale.

CAPITOLUL 1. „**Fundamente teoretice ale formării cadrelor didactice prin utilizarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale**” prezintă incursiuni în evoluția referențialului profesional al cadrelor didactice, politici globale și naționale privind formarea profesională a cadrelor didactice în baza TIC și conține descrierea acestora ca resursă cu valențe de formare a competențelor profesionale. TIC reprezintă valori ale mijloacelor electronice aplicate în realizarea activității educaționale. *Tehnologiile didactice* reprezintă ansamblul mijloacelor audio-vizuale utilizate în practica educativă; ansamblul structural al metodelor, mijloacelor de învățământ, al strategiilor de organizare a predării-învățării, puse în aplicație în interacțiunea dintre educator și educat, printr-o strânsă corelare a lor cu obiectivele pedagogice, conținuturile transmise, formele de realizare a instruirii, modalitățile de evaluare. TIC prezintă soluții educaționale sporite, transformând paradigma formării profesionale a cadrelor didactice pentru o societate informațională. Eficiența aplicării TIC este determinată de creșterea explozivă a volumului de informații ce creează o competiție globală în domeniul competențelor [50].

Tehnologiile informaționale și comunicaționale contribuie la formarea competențelor profesionale ale studenților pedagogi grație *valențelor* sociale, metodologice și pragmatice ce optimizează formarea competențelor profesionale prin: a) *e-learning*; b) *produse electronice*; c) *comunicare și cooperare* în rețelele *on-line*; d) *accesibilitatea informațiilor*; e) *compatibilitatea* și f) calitatea limbajului de programare a software-urilor educaționale [34, p. 30]. TIC creează premise pentru dezvoltarea culturii informaționale și profesionale în context educațional, stabilite în condițiile respectării principiilor pedagogice: *principiile instruirii programate*; *principiul construcției componentiale*; *principiul învățării prin acțiune și în ritm propriu*; *principiul progresului gradat* [19], [6], [28], [45], [30].

Valoarea formativă a TIC pentru formarea profesională a cadrelor didactice provine din potențialul de optimizare a procesului educațional [58].

Dinamica dezvoltării TIC se datorează progresului tehnico-științific, considerent ce ne permite să menționăm că *pregătirea inițială este perioada*

corespunzătoare pentru formarea competențelor profesionale ale studenților pedagogi în baza tehnologiilor informaționale și comunicaționale, continuând acest proces în perioada formării continue.

CAPITOLUL 2. „Contextul curricular de pregătire profesională a cadrelor didactice în baza valorificării tehnologiilor informaționale și comunicaționale”, conține descrierea curriculumului pedagogic universitar pe dimensiunea formării cadrelor didactice în planul utilizării TIC, elucidând particularitățile formării competențelor profesionale ale studenților pedagogi prin tehnologiile informaționale și comunicaționale și prezintă oportunitățile pedagogiei interactive în pregătirea profesională a cadrelor didactice. Politica în domeniul educației este orientată spre asigurarea calității pregătirii profesionale a acestora, posibilă prin renovarea permanentă a curriculumului pedagogic universitar la nivel de conținut [33].

Evaluarea curriculumului prin produs permite aprecierea calității documentelor curriculare: *programa, ghiduri, materiale auxiliare*, în planul contribuției la formarea cadrelor didactice prin TIC. Această evaluare permite adecvarea produselor curriculare în scopul formării cadrelor didactice prin TIC. Evaluarea curriculumului prin produs (documente curriculare: *programa, ghiduri, materiale auxiliare*) a fost desfășurată pe baza următoarelor referințe: selecția și organizarea obiectivelor ce vizează competențele de utilizare a TIC; cursurile universitare orientate spre formarea profesională prin TIC; forme de evaluare a competențelor profesională în baza TIC etc. Se constată că, în *Planul cadru de formare a cadrelor didactice* se propun module TIC cu statut obligatoriu, care sunt insuficiente pentru formarea competențelor profesionale a cadrelor didactice ce vor activa în societatea informațională și, din aceste rațiuni, în acord cu viziunea cercetătorilor din domeniu, ne exprimăm convingerea despre necesitatea valorificării plenare a TIC în cursurile universitare. Constatăm faptul că, în universitate treizeci la sută din cursurile universitare sunt plasate pe platforma Moodle. Cadrele didactice universitare participă la cursuri de dezvoltare profesională în domeniul TIC și la proiecte de sprijinire a reformei în domeniul educației în domeniul TIC, elaborează publicații ce facilitează formarea profesională pe dimensiunea TIC: R. Dumbraveanu, Vl. Pâslaru, V. Cabac. *Competențe ale pedagogilor: Interpretări*. Chișinău 2014; C.Herman, M.Jalobeanu, R. Dumbraveanu. *Construcția unui curs în Moodle*. Ghid pentru profesori, 2014; V. Cabac, R. Dumbraveanu, E. Cabac. *Evaluarea cursurilor electronice*, 2014; R. Dumbraveanu *E - Didactica*. 2014; Chirchin O. *Formarea inițială a profesorilor de informatică*, 2011; Chiriac T., *Aplicații generice (suport de curs)*”, 2014 etc.

În formarea cadrelor didactice se utilizează preponderent următoarele categorii de TIC: *tabla electronică, videoproiectorul, soft-urile educaționale, platforma de învățare Moodle, Adobe PhotoShopAdobe, Illustrator, Ms Office, Paint, Adobe InDesign, Blender, ArchiCAD, CorelDraw, care constituie unele dintre tehnologiile informaționale integrate în activitatea didactică universitară de formare profesională a studenților pedagogi*. În acest context, deducem că sunt insuficiente mecanismele de motivare a cadrelor didactice pentru aplicarea TIC care ar ulterior ar favoriza dezvoltarea competențelor profesionale și digitale ale studenților pedagogi. Din aplicarea chestionarului de evaluare a reprezentărilor CDU despre dezvoltarea competențelor profesionale și digitale ale studenților pedagogi prin TIC, aplicat pe un eșantion de 74 cadre didactice universitare de la UPSC, a rezultat aplicarea insuficientă a TIC în predarea universitară („*nu se aplică la fiecare oră*”, „*studenții au oportunități inegale de utilizare a TIC*” etc.).

Particularitățile valorificării insuficiente de către cadrele didactice universitare a TIC în formarea profesională a studenților pedagogi:

- cadrele didactice universitare (CDU), în linii mari, cunosc și aplică resursele informaționale, însă nu au întotdeauna acces la resursele TIC (videoproiector);
- cadrele didactice universitare folosesc resursele informaționale pentru elaborarea suporturilor de curs și comunicarea cu studenții/masteranzii;
- cadrele didactice universitare folosesc preponderent în predarea universitară programul Power Point, care nu întotdeauna corespunde cerințelor;
- cadrele didactice universitare completează prin propriile lucrări fondul publicațiilor electronice în rețeaua locală UPSC.

Cadrele didactice universitare au formulat un sistem de condiții psihopedagogice ce ar putea eficientiza predarea disciplinelor universitare prin TIC: dotarea sălilor cu proiectoare, calculatoare, table interactive; asigurarea sălilor cu acces la internet; asigurarea corespondenței dintre programele instalate în săli cu cele mai des utilizabile; realizarea cursurilor de perfecționare pentru CDU în scopul formării competențelor digitale de elaborare a cursurilor on-line; dezvoltarea profesională pentru implementarea strategiilor de evaluare on-line.

Ancheta pentru studenți privind promovarea TIC în procesul de studii a fost aplicată pe 237 studenți, anul I și anul IV. Variabilele cercetate au vizat: *situațiile de învățare în care studenții cred că ar fi bine de aplicat TIC, frecvența utilizării TIC în predarea universitară, frecvența utilizării TIC de CDU în predarea universitară, accesul studenților la TIC în învățarea universitară*. Comparând reprezentările CDU și ale studenților pedagogi se

constată date experimentale aproximativ asemănătoare ce demonstrează accesul limitat al studenților la TIC universitare, studenții pedagogi formându-și competențele digitale și cele profesionale prin intermediul propriului calculator. Se atestă un șir de **probleme**: insuficiența asigurării sălilor de calculatoare în universitate cu soft-uri licențiate, numărul mare de studenți de regulă, depășește capacitatea sălilor de calculatoare, pregătirea inițială eterogenă a studenților în domeniul TIC.

În finalul analizei **concluzionăm**: **(a)** prin valorificarea TIC în UPSC se realizează, în linii mari, în conformitate cu Planul-Cadru, comportă caracter sistemic, fiind promovate insistent de către catedrele universitare, comisiile de calitate la facultăți și de către cadrele didactice universitare, Facultatea de Informatică având potențial competent de resurse umane necesare pentru predarea disciplinei CITH și valorificarea TIC în universitate; **(b)** cadrele didactice universitare sunt deschise pentru dezvoltarea competențelor tehnologice/digitale necesare pentru eficientizarea instruirii universitare; **(c)** promovarea TIC în UPSC se realizează și prin disciplinele specifice aplicate în domeniul de formare profesională; **(d)** facilitarea prin valorificarea TIC poate fi asigurată prin procurarea echipamentului tehnic de ultimă generație. Toate cele menționate ne permite să concluzionăm că pentru formarea competențelor profesionale a studenților pedagogi sunt create toate condițiile pentru realizarea cercetării la domeniu vizat. Între posibilele **condiții psihopedagogice ce facilitează formarea competenței profesionale prin TIC** formulăm: optimizarea sălilor de calculatoare prin procurarea softurilor; elaborarea mecanismelor de motivare și formare profesională inițială și continuă a cadrelor didactice pentru implementarea TIC; optimizarea colaborării cadrelor didactice în valorificarea TIC; elaborarea resurselor curriculare necesare (a lucrărilor metodologice) pentru predarea disciplinelor specifice TIC, luând în considerare specificul formării profesionale a studenților; crearea unor *Centru de resurse pentru formarea inițială-continuă a cadrelor didactice universitare pentru utilizarea eficientă a TIC etc.*

CAPITOLUL 3. „Valori ale competențelor pedagogice, formate experimental studenților prin utilizarea TIC” include descrierea cercetării experimentale la etapa de constatare care a determinat necesitatea de a elabora și valida experimental Modelul pedagogic de formare a competențelor profesionale ale cadrelor didactice prin TIC (MPFCPCD prin TIC), necesar pentru formarea competențelor profesionale ale studenților pedagogi în baza TIC (Figura 1) în procesul de pregătire profesională inițială în învățământul superior pedagogic.

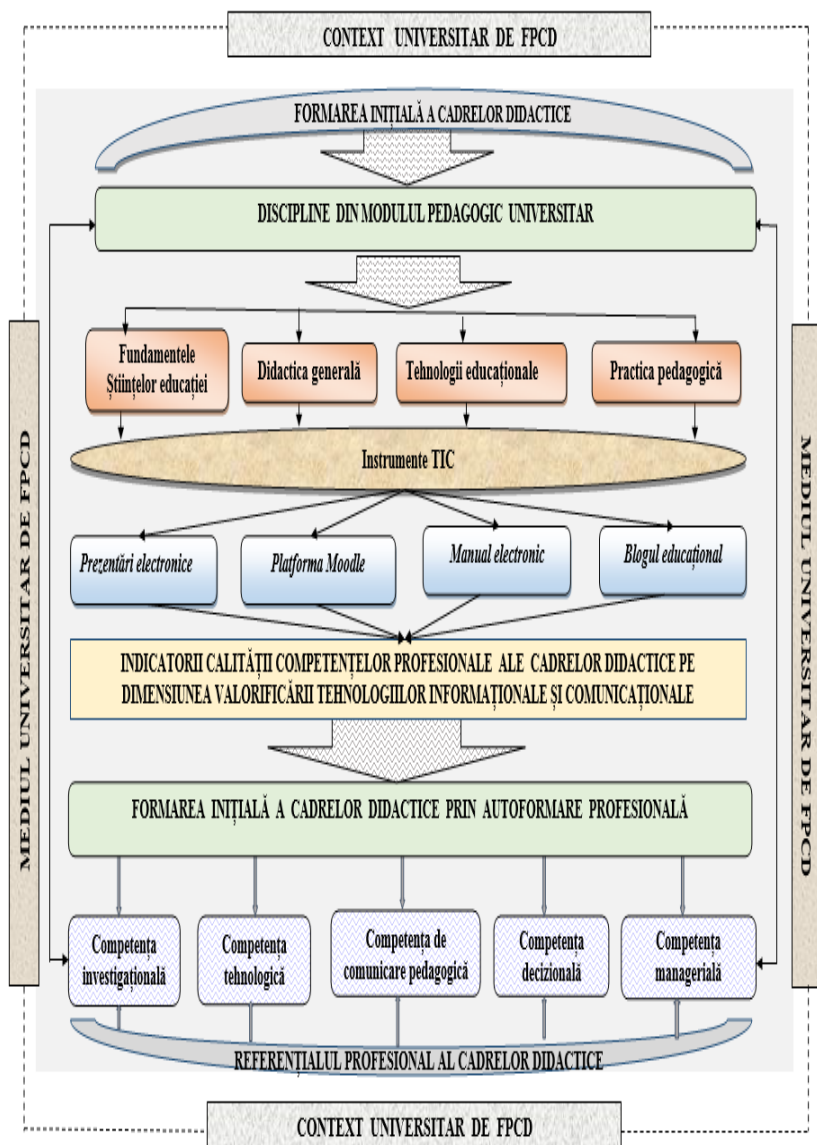

Fig. 1 Modelul pedagogic de formare a competențelor profesionale ale cadrelor didactice prin tehnologii informaționale și comunicaționale

Actualmente, în învățământul superior pedagogic standardele profesiei didactice solicită profesorului unitatea funcțională reflectată în convergența competențelor de cercetare, documentare și investigație, a competențelor

decizională și de comunicare, a competenței tehnologice consolidată prin competențele digitale în activitatea profesională, ceea ce relevă importanța dezvoltării culturii informaționale la nivelul competențelor profesionale necesare în activitatea pedagogică. Cultura informațională exprimă calitate în activitatea didactică și un nivel optim de dezvoltare a personalității profesorului. Constatăm: *cultura informațională* ca fenomen subiectiv are caracter dinamic, volitiv datorită schimbărilor care au loc în experiența personală și profesională, ca fenomen obiectiv are caracter social.

În acest capitol sunt descrise **criteriile de evaluare, indicatorii și descriptorii** calității competențelor profesionale ale cadrelor didactice în baza valorificării TIC, elaborate pentru descrierea valorilor specifice cercetării (Tab. 1):

Tabelul 1

Criterii de evaluare, indicatori și descriptori ai calității competențelor profesionale ale cadrelor didactice în planul valorificării TIC

Criterii/ indicatori/ descriptori	Competențe profesionale ale cadrelor didactice				
	investigați -onală	comunicare pedagogică	tehnologică	decizională	managerială
Criterii de evaluare a competențelor profesionale a cadrelor didactice în baza TIC	-demonstrează competențe digitale; -consultă biblioteci electronice; -spirit creativ și colaborare; -consultă manual electronice; -aplică metodologii de investigație prin mijloace electronice.	-monitorizează interacțiunile comunicative prin intermediul TIC; - expunerea opiniilor pe bloguri; - operează cu sisteme multimedia; - utilizează prezentări electronice:	- participă la forumuri electronice; - formare profesională prin mijloacele electronice; - creează platforme educaționale; - aplică tehnologii software.	-adoptă decizii privind adecvanța resurselor on-line; -inte grează mijloace electronice în activitățile educaționale; - expertizează calitatea TIC.	-elaborează portofoliul electronic; - valorifică resurse în învățarea on-line; - caută în diferite sisteme informaționale; - organizează activități didactice pe platforma Moodle.

Criterii/ indicatori/ descriptori	Competențe profesionale ale cadrelor didactice				
	investigați- onală	comunicare pedagogică	tehnologică	decizională	managerială
Indicatorii calității a CP a cadrelor didactice dimensiune a integrării TIC	- cercetare, explorare și inovare prin e-learning	-comunicare on-line în mediul virtual	-aplică critic tehnologii digitale în societatea informațională	-învățare digitală	-învățare auto-dirijată
Descriptori în planul valorificării TIC ai competențelor profesionale ale cadrelor didactice	- evaluează autenticitate, valabilitatea, și fezabilitatea informațiilor digitalizează informațiile	- cooperează on-line (e-mail, forum, chat, skype) - mediere prin rețeaua Web - cunoaște limbajul de programare a conținuturilor educaționale	- utilizarea resurselor Web - accesarea resurselor TIC -creează softuri educaționale organizează activități e-learning interactive	- manifestă curiozitate pentru integrarea TIC -exprimă deschidere spre noutăți tehnologice	-creează sisteme de organizare a informațiilor

Dezvoltarea profesională a studenților pedagogi în baza tehnologiilor informaționale și comunicaționale implică valorificarea în procesul de învățământ universitar a următoarelor principii: *sistemic, integrității, continuității, tehnologic, cultural, participativ*. *Principiul abordării sistemice* asigură calitatea fenomenului de utilizare a informației, componentă ce contribuie la informatizarea societății; *principiul integrității* propune strategii și tactici de formare a culturii informaționale, pune accent pe interacțiunea de informare, dintre instituția de învățământ și bibliotecă, *principiul continuității* derivă din sistemul educațional (preșcolar, preuniversitar, profesional, superior); *principiul tehnologic* - include un set de metode și mijloace pentru asigurarea rezultatului dorit; *principiul cultural* se bazează pe interacțiunea profundă dintre *informație* și *cultură*, din perspectiva valorilor culturii informaționale, ca parte componentă a culturii generale. *Principiul participativ* semnifică implicarea în achiziționarea informațiilor, pe baza realizării sarcinilor în mediul academic profesional [48].

Prezentările electronice în PPT, cursurile universitare în platforma Moodle, manualul electronic, comunicarea on-line sunt unele dintre cele mai frecvent utilizate strategii de formare profesională universitară. Aspectele funcționale principale ale mediului ce favorizează învățarea electronică se rezumă la: *soft specializat/educațional* de creare a prezentărilor electronice cu text static sau dinamic; înregistrări audio video; *biblioteci virtuale*; *suport pentru interacțiunea cu sistemele comunicaționale*. Scopul acestor aspecte funcționale în cadrul învățării electronice este de a *transmite cunoștințe și de a consolida* asimilarea acestora. Cele mai frecvent TIC și multimedia aplicate în învățarea electronică este: poșta electronică; prezentări electronice (PowerPoint, Prezi); dialog on-line (chat); testări electronice (e - testing); simulări electronice de proces (e-simulare), *blogul*.

Practica profesională a studenților pedagogi constituie un mediu favorabil pentru exercitarea și consolidarea competențelor profesionale. Dezvoltarea culturii profesionale prin valorile culturii informaționale solicită pregătire inițială și autoformare continuă. În această ordine de idei, în literatura de specialitate sunt prezentate modele structurale ale **culturii informaționale** ce includ: **a) cunoștințe teoretice și b) abilități practice** [59]. Pentru formarea/dezvoltarea culturii informaționale, cadrele didactice își valorifică următoarele nivele de formare: *cognitiv, emoțional și comportamental*. Cultura informațională reprezintă ca un mod optim de utilizare a semnelor, datelor informației și punerea acestora la dispoziția utilizatorului interesat pentru soluționarea sarcinilor teoretice și practice, dar și pentru utilizarea eficientă a instrumentelor de informare și a informației, orientată prin *autodezvoltare și autoînvățare* [51, p. 361].

Formarea inițială și în perspectivă formarea continuă a cadrelor didactice presupune eforturi de formare a noi competențe solicitate pe piața muncii. Modelul pedagogic FCPCD prin TIC vizează un sistem de acțiuni orientate pentru a asigura caracterul permanent al procesului de evoluție în cariera profesională. Una din direcțiile de evoluție în cadrul activității de formare - dezvoltare a personalității capabile de autoevaluare și de autoproiectare pedagogică reprezintă autoeducația. Autoeducația presupune realizarea funcției și structurii specifice activității de *autoformare, autodezvoltare* a personalității, ceea ce se referă și la dezvoltarea profesională a cadrelor didactice. În urma procesului care implică valorificarea unui ansamblu de acțiuni educaționale proiectate și realizate *permanent* la un nivel calitativ superior, se realizează autoeducația/autoformarea individualizată prin reflecții pedagogice asupra propriei experiențe. Autoeducația ca fenomen social, constă într-o activitate de

autoformare, perfecționare și autodezvoltare. Aceasta, evidențiază funcția centrală ce constă în transformarea obiectului în subiect al educației, printr-un proces care include valorificarea unui ansamblu de acțiuni pedagogice, concepute și desfășurate prin prisma educației permanente la nivel de autoproiectare, autorealizare a unei formări pentru sine, autoformare individualizată, autoformare metacognitivă și autoformare continuă [7, p.42]. Formarea profesorilor generează o cultură complexă, pedagogică, psihologică, dar și socială, singura în stare să susțină un demers didactic cu o puternică bază intelectuală și morală, rațională și afectivă [18]. Pentru o activitate de înaltă eficiență profesională a cadrelor didactice este oportun de format competențe în baza TIC [1, p. 147].

Referențialul profesional al cadrelor didactice în continuă dezvoltare/formare recurge la valorizarea conceptului de *tehnologii informaționale și comunicaționale* prin care se creează un nivel de experiență socială a culturii generale. **Experiența de învățare academică a competențelor profesionale prioritare: investigațională, tehnologică, de comunicare pedagogică, decizională și managerială** nu se rezumă la *dezvoltarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale*. Dar creează premise pentru dezvoltarea personalității umane integrale, în sensul formării unui stil profesional de activitate educațională. Creșterea credibilității, *TIC și cultura informațională a cadrului didactic* oferă caracteristicile distinctive ale următoarelor sfere: *intelectuală; creativitate pedagogică; utilizarea tehnologiilor informaționale și a potențialului lor de îmbunătățire a activităților educaționale și profesionale*. Valorile experimentale ale formării competențelor profesionale ale studenților pedagogi obținute în baza TIC pot fi integrate în curriculumul disciplinelor din modulul pedagogic de continuă dezvoltare profesională a cadrelor didactice. Utilizarea *TIC* în procesul de învățământ universitar de pregătire profesională inițială a cadrelor didactice a fost precedată de anumite **acțiuni de elaborare** a mijloacelor necesare în acest sens: (a) *instrumentelor de cercetare* și (b) *resurselor curriculare* în vederea realizării scopului cercetării la etapa de formare-validare a experimentului pedagogic.

Obiectivele investigației la etapa de formare-validare experimentală a Modelului pedagogic de formare a competențelor profesionale ale cadrelor didactice prin tehnologii informaționale și comunicaționale au presupus:

- determinarea problematicii implementării TIC în formarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice în context profesional universitar;
- construcția instrumentarului de evaluare a gradului de formare a competențelor profesionale ale studenților pedagogi;

- validarea experimentală a *Modelului pedagogic de formare a competențelor profesionale ale cadrelor didactice prin tehnologiile informaționale și comunicaționale*.

Etapa finală a investigației a inclus verificarea și validarea datelor experimentale rezultate din implementarea *Modelului pedagogic de formare a competențelor profesionale ale cadrelor didactice prin tehnologii informaționale și comunicaționale*, procesarea, sintetizarea și interpretarea rezultatelor cercetării în perioada anilor 2012-2015.

Eșantionul experimental al cercetării. Experimentul pedagogic s-a desfășurat în Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă” pe un eșantion de 112 studenți pedagogi (56 de subiecți - lotul experimental, fiind studenți pedagogi de la Facultatea de Arte Plastice și Design și 56 de studenți pedagogi de la Facultatea de Pedagogie, incluși în lotul de control).

Demersul cercetării prezintă descrierea acțiunilor experimentale la etapa de constatare (2013) care a vizat proiectarea și realizarea experimentului pedagogic având ca obiective: evaluarea gradului de formare și a particularităților dezvoltării competențelor profesionale la studenții pedagogi în baza aplicării tehnologiilor informaționale și comunicaționale.

Tabelul 2.

Metodologia cercetării experimentale a competențelor profesionale

Eșantion	Instrumente de investigație	Etape
1. Studenți pedagogi: Facultatea Arte Plastice și Design UPSC Facultatea Filologie	1.1. Ancheta de apreciere a calității competențelor profesionale (<i>Anexa 4</i>)	Constatare
	1.2. Testul de autoevaluare a calității formării competențelor profesionale pe dimensiunea valorificării tehnologiilor comunicaționale (<i>Anexa 5</i>)	Validare
	1.3. Interviu Focus grup cu studenții pedagogi stagiaari	Constatare/ Formare
	1.4. Consultații individuale de progres cu studenții pedagogi stagiaari	Formare

Metodologia cercetării competențelor profesionale este reprezentată în ancheta de apreciere a calității competențelor profesionale și testul de autoevaluare a calității formării competențelor profesionale în baza TIC.

Prin urmare, prezentăm nivelurile de formare a competențelor profesionale a studenților pedagogi din LE.

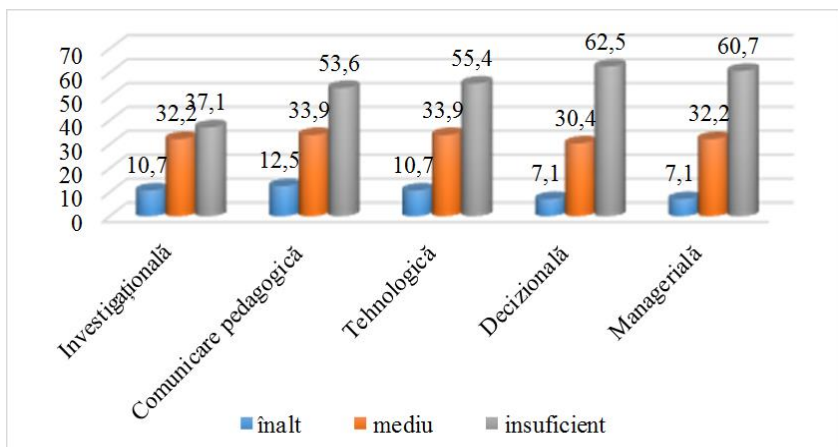

Fig. 2. Nivelurile de formare a competențelor profesionale prin TIC a studenților pedagogi din lotul experimental (constatare)

La etapa de constatare cei mai mulți dintre studenți au demonstrat nivel insuficient de formare, preponderent a competenței manageriale (60,7%), a competenței decizionale (62,5%) și a competenței tehnologice (55,4 %). Nivel mediu de formare a competenței investigaționale (33,9 %), a competenței tehnologice (33,9 %) și a competenței comunicative (33,9 %) au demonstrat studenții pedagogi la an. I, nivel înalt au acumulat doar pentru competența comunicativă - (12,5%), iar pentru competența investigațională și tehnologică - 10,7%. În LC datele experimentale nu se diferențiază de rezultatele LE, fapt care se explică prin gradul omogen de experiență academică și nivelul de formare.

Tabelul 3.

Nivelurile de formare a competențelor profesionale ale studenților pedagogi din lotul de control (constatare)

Variabile ale cercetării	Nivelurile formării competențelor profesionale					
	nivel înalt		nivel mediu		nivel insuficient	
	subiecți	%	subiecți	%	subiecți	%
1. Investigațională	7	12,5	18	32,2	31	55,3
2. Comunicare pedagogică	6	10,7	19	33,9	31	55,4
3. Tehnologică	7	12,5	18	32,2	31	55,3
4. Decizională	4	7,1	18	32,2	34	60,7
5. Managerială	3	5,4	18	32,2	35	62,4

Datele experimentale demonstrează necesitatea creării unor condiții pedagogice orientate spre valorificarea plină a TIC în cadrul tehnologiilor de formare a studenților pedagogi prin aplicarea *Modelului pedagogic de formare a competențelor profesionale ale cadrelor didactice prin tehnologii informaționale și comunicaționale*.

Experimentul de control a avut ca obiectiv determinarea progreselor înregistrate în dezvoltarea competențelor profesionale, compararea și interpretarea rezultatelor înregistrate de eșantionul experimental (E.E) și de control (E.M.). Datele finale sunt raportate la datele experimentului de constatare și de referință pentru a testa relevanța diferențelor obținute, urmărindu-se paralel evoluția grupelor de control, față de grupele experimentale.

Tabelul 4.

Valori experimentale comparate ale LE și a LC rezultate din autoevaluarea de către studenții pedagogi a competențelor profesionale (valide)

Variabile ale cercetării	Niveluri ale formării competențelor profesionale											
	nivel înalt				nivel mediu				nivel insuficient			
	subiecți		%		subiecți		%		subiecți		%	
	LE	LC	LE	LC	LE	LC	LE	LC	LE	LC	LE	LC
1. Investigatională	25	7	42,0	12,5	21	18	48,0	32,2	10	31	10,0	55,3
2. Comunicare pedagogică	25	6	44,6	10,7	22	19	39,3	33,9	9	31	16,1	55,4
3. Tehnologică	24	7	45,0	12,5	23	18	40,0	32,2	9	31	15,0	55,3
4. Decizională	24	4	42,8	7,1	20	18	35,8	32,2	12	34	21,4	60,7
5. Managerială	24	3	42,8	5,4	21	18	37,6	32,2	11	35	19,6	62,4

Creșterea datelor experimentale în lotul experimental mai mult decât în lotul de control, demonstrează eficiența programului de formare (Modelul pedagogic FCPCD prin TIC).

Aplicarea testului de autoevaluare a competențelor pedagogice a condus la formularea concluziilor despre creșterea valorilor culturii pedagogice și a culturii informaționale a studenților pedagogi. În vederea evaluării au fost valorificate criteriile și indicatorii calității competențelor pedagogice care s-au dovedit a fi utile pentru evaluarea culturii profesionale a studenților pedagogi în învățământul universitar.

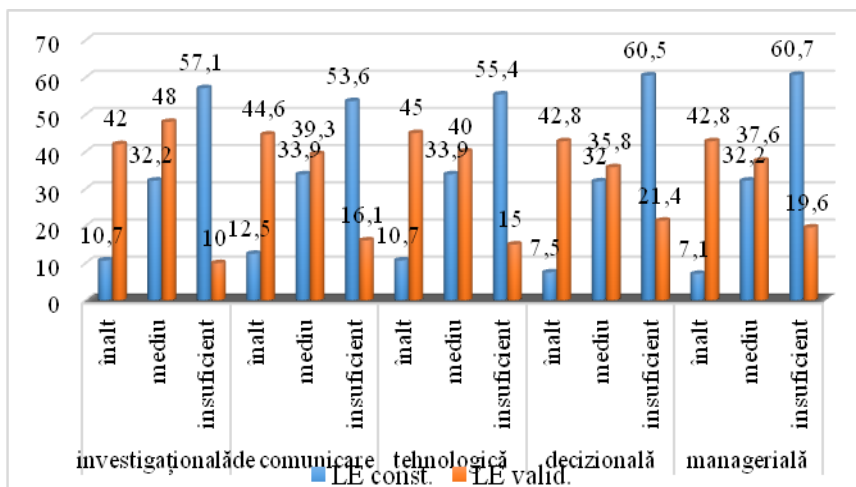

Fig. 3. Nivelurile comparate de formare a competențelor profesionale ale studenților pedagogi din lotul experimental (constatare-validare)

Eficiența Modelului pedagogic este dovedită și de caracteristicile conduitei studenților pedagogi în cadrul activităților didactice universitare care explică calitativ semnificația datelor experimentale la etapa de validare în comparație cu rezultatele experimentale obținute de studenții pedagogi la etapa de control.

Experimentul pedagogic a confirmat ipoteza prin care am presupus că integrarea în tehnologiile de formare a cadrelor didactice a TIC va spori dinamica dezvoltării competențelor profesionale ale studenților pedagogi la etapa de pregătire inițială, în condițiile creării unor premise curriculare a dezvoltării de curriculum pedagogic universitar, prin includerea în planurile de studii ale unor discipline orientate spre promovarea valorilor culturii informaționale în mediul universitar, prin formarea profesională continuă, prin autoeducație pe dimensiunea vizată în cercetare.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Rezultatele cercetării teoretice ale paradigmei actuale de formare a cadrelor didactice la nivelul multiplelor modele de formare profesională au permis relevarea dimensiunilor prioritare ale dezvoltării tehnologiilor de formare inițială a cadrelor didactice prin TIC, constatând necesitatea definirii caracteristicilor competențelor pedagogice necesare în societatea cunoașterii din perspectiva valorificării TIC prin teoretizarea conținutului ideatic a valorilor culturii informaționale. ***Formarea competențelor profesionale studenților pedagogi prin tehnologiile informaționale și comunicaționale*** în societatea contemporană aduce îmbunătățiri evidente procesului educațional contribuind la dezvoltarea/ modernizarea educației. Din perspectiva pedagogiei competențelor formarea inițială a cadrelor didactice presupune formarea unui sistem de competențe-cheie, stipulate și în Cadru de referință a competențelor-cheie a cadrelor didactice pentru *învățarea continuă* în țările Uniunii Europene.

2. Integrarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale în procesul de pregătire profesională a studenților pedagogi va conduce la atingerea standardelor de competențe digitale specifice menționate în documentele normative privind formarea cadrelor didactice (*Cadru strategic european pentru cooperare științifică și tehnologică internațională, Strategia 2010 de formare profesională prin TIC; „Moldova digitală 2020”*), elaborate pentru a asigura învățământului cadre didactice instruite în aplicarea eficientă a TIC în procesul educațional; tehnologia informației integrată în procesul didactic; crearea conținuturilor educaționale digitale, deoarece caracterul imprevizibil al schimbărilor din învățământ reclamă indici comportamentali invocați de responsabilitatea profesională a cadrelor didactice. Din această perspectivă standardul este deschis posibilităților de remaniere, axate pe o gamă de competențe ce întregesc profilul profesional al cadrelor didactice și reprezintă criteriile de evaluare a calificării acestuia.

3. Din aceste rațiuni **au fost formulate criteriile** de evaluare a competențelor profesionale a cadrelor didactice în planul valorificării TIC; **au fost elaborați indicatorii** calității competențelor profesionale a cadrelor didactice pe dimensiunea integrării TIC; **au fost precizați descriptorii** de performanță profesională a cadrelor didactice în planul valorificării TIC care au devenit utili în evaluarea calității profesionale a cadrelor didactice pe dimensiunea studiată subliniind **noutatea și originalitatea științifică a cercetării**.

4. În perspectiva soluționării problemei de identificare a coordonatelor dezvoltării tehnologiilor de formare profesională a studenților pedagogi prin TIC cu accent pe *abordarea construcționistă și interactivă*, **a fost demonstrată**

științifice necesitatea modelizării pedagogice în scopul evidențierii liniilor strategice ale dezvoltării competențelor pedagogice pe dimensiunea utilizării optime ale TIC, necesare cadrelor didactice în evoluția carierei profesionale. Dimensiunea teoretică și practică a cercetării reflectă motivația agenților educației pentru formarea competențelor profesionale prin TIC inclusiv: *competența investigațională, competența tehnologică, comunicativă, decizională și managerială.*

5. Valoarea formativă a Modelului pedagogic de formare a competențelor profesionale prin tehnologii informaționale și comunicaționale a fost demonstrată prin contribuția la dezvoltarea tehnologiilor de formare inițială a cadrelor didactice în curriculumul pedagogic universitar, debutând cu stabilirea particularităților dezvoltării competențelor profesionale a studenților pedagogi pe dimensiunea utilizării tehnologiilor informaționale și comunicaționale, fapt care a condus la **soluționarea problemei științifice importante în domeniu** care rezultă din faptul că: a fost elaborat cadrul conceptual al formării competențelor profesionale, valorificând TIC prin modelizare pedagogică; au fost elaborați și întemeiați științifico-praxiologic indicatorii și descriptorii calității tehnologiilor de formare profesională a studenților pedagogi în planul valorificării TIC, a fost demonstrată importanța științifică a concluziilor cercetării privind necesitatea tehnologiilor informaționale și comunicaționale de formare a cadrelor didactice; au fost abordate hermeneutic (interpretativ) oportunitățile pedagogiei interactive în procesul de renovare a tehnologiilor de formare a studenților pedagogi; au fost formate prin intermediul tehnologiilor informaționale și comunicaționale competențe pedagogice necesare cadrelor didactice în dezvoltarea carierei profesionale în societatea contemporană.

6. Dezvoltarea profesională a studenților pedagogi pentru utilizarea complexă a TIC, într-un sens prioritar formativ, depinde, pe de o parte, de coerența acțiunilor de pregătire a resurselor curriculare în acest sens, pe de altă parte, de gradul de pregătire a CDU pentru implementarea TIC în tehnologiile de formare a cadrelor didactice care angajează eforturi de asigurare cu suficiente resurse digitale, adaptabile la schimbările de tip inovator, specifice culturii societății de tip informațional.

În intenția de a rezuma concluziile cercetării formulăm anumite **recomandări metodologice:**

(a) **pentru studenții pedagogi**

- interiorizarea și experimentarea valorilor culturii informaționale în cadrul practicii profesionale pentru dezvoltarea culturii profesionale,

- cercetarea pluriaspectuală a referențialului profesional al cadrelor didactice în variate contexte sociale.

(b) pentru cadrele didactice școlare (CDS):

- promovarea valorilor culturii profesionale prin sporirea culturii informaționale în perspectiva consolidării acestor valori în cultura socială;
- adoptarea strategiilor de dezvoltare profesională, valorificând resursele TIC;
- formarea unei comisii pentru promovarea culturii informaționale a CD, evaluarea calității formărilor continue în acest sens.

(c) pentru cercetătorii din domeniu: dezvoltarea în cercetări ulterioare a dimensiunilor inovative din perspectiva valorificării TIC pentru formarea cadrelor didactice.

BIBLIOGRAFIE

1. Adăscăliței A. Instruirea asistată de calculator, Iași: Polirom, 2007. 205 p.
2. Apostol C. et al Instruirea asistată de calculator a managerilor în domeniul tehnologiei informației în medii intranet. În rev.: Informatica Economică, nr. 10/1999. URL: <http://revistaie.ase.ro/content/10/apostol.pdf>
3. Borozan M. Teoria și metodologia culturii emoționale. Teză de doctor habilitat, Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2011, 385 p.
4. Bounegru T. Instruirea computerizată. Partea II. E-Learning. / CEP USM, 2009, 530 p.
5. Bushnaq T. Tehnologii comunicative de predare a frazeologismelor engleze în învățământul superior. Teză de doctor în pedagogie. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2011, 213 p.
6. Cabac V., Schreurs J., et al Designul procesului de învățare bazat pe abordarea centrată pe student. Chișinău: 2011. 144p.
7. Calaraș C. Cultura educației elevului. Ghid metodologic. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2010. 139 p.
8. Cardin J., Desbiens J., et al Intégrer les TIC dans l'activité enseignante : Quelle formation? Quels savoirs? Quelle pédagogie? Presses Université Laval: Sainte-Foy, 2004. 259 p.
9. Călin M. Teoria și metateoria acțiunii educative. București: Aramis Print SRL, 2003.
10. Chiriac L. Structuri algebrice pe calculator. Chișinău: Tipografia centrală, 2014. 196 p.
11. Chiriac T. Instruirea asistată de calculator: metode de implementare. UPS „Ion Creangă”, Chișinău. 2015, 176 p.
12. Chiș V. Pedagogia contemporană - Pedagogia pentru competențe. Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință, 2005.

13. Cojocaru Gr. Consideratii privind formarea competențelor prin intermediul tehnologiilor informaționale și comunicative [TIC], Univers pedagogic nr.5, Chișinău: 2012, p. 4
14. Cojocaru V. Gh. Semnificațiile competenței și performanței în actualitate. În: Probleme ale științelor socioumane și modernizării învățământului . Vol. 3, Chișinău: 2013, 389 p.
15. Cojocaru V.Gh. Calitatea în educație. Managementul calității.Chișinău: Tipografia centrală, 2007. 268 p.
16. Cojocaru V.Gh., Cojocaru V. Instruire interactivă prin e-learning. Chișinău:UPS „Ion Creangă”, 2013. 204 p.
17. Corlat S., Karlsson G. Et al Metodologia utilizării tehnologiilor informaționale și de comunicație în învățământul superior, Chișinău:UST,2011. 204 p.
18. Cristea S. Formarea profesorilor. Didactica Pro, Nr.3 (19), 2003. p. 66
19. Cristea S., Cojocaru-Borozan M., Sadovei L., Papuc L. Teoria și praxiologia cercetării pedagogice, București: EDP. 2016. 398 p.
20. Cuznețov L. Educație prin optim axiologic. Teorie și practică, Chișinău: UPS „Ion Creangă” 2010. 159 p.
21. Declarația de la Lyon privind accesul la informare și dezvoltare (2014) URL: http://www.bibnat.ro/dyn-img/noutati/Declaratie_Lyon_final.pdf
22. Dumbrăveanu R., Pâslaru VI., Cabac V. Competențe ale pedagogilor: Interpretări, Chișinău: UPSC, USB, 2014. 192 p.
23. Dumbrăveanu R.,Herman C., et al Construcția unui curs în Moodle, Arad: „Vasile Goldiș”University Press, 2014. 97 p.
24. Fulea T. Tehnologii informaționale în procesul de predare - învățare a informaticii. Teză de doctor în științe pedagogice.Chișinău: 2006, 169 p.
25. Gliga L. (coord.) Standarde profesionale pentru profesia didactică. București: Ministerul Educației și Cercetării, 2002. 80 p.
26. Gremalschi A. (coord) Standarde de competențe digitale (2015), URL: http://edu.gov.md/sites/default/files/cnc4_finalcompetente_digitale_profesori_22iulie2015_1.pdf
27. Gremalschi A. Modernizarea învățământului preuniversitar prin implementarea pe scară largă a tehnologiei informației și a comunicațiilor. Revista Didactica Pro, Revistă de teorie și practică educațională,Chișinău:2010. Nr. 6 (64). p.2-5
28. Guțu VI.,Vicol M Tratat de pedagogie - între modernism și postmodernism.Iași: Performantica, Institutul Național de Inventică, Chișinău: 2014. 554 p.
29. Guțu VI., Muraru E., Dandara O., Proiectarea standardelor de formare profesională inițială în învățământul universitar. Chișinău: CEP USM, 2003, 86 p.
30. Ionescu M.,Bocoș M. Tratat de didactică modernă.Pitești: Paralela 45,,2009.456 p.
31. Ioniță A. Tehnologia societății informaționale în programul cadru șase și dezvoltarea tehnologică. Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Informatică - ICI, Bucuresti. URL: http://riia.ici.ro/ria2002_2/art7.html

32. Negară C. Strategii didactice în formarea profesorilor de informatică, tehnologia informației și a comunicațiilor. Autoreferatul tezei de doctor în pedagogie, Chișinău: UST, 2011, 27 p.
33. Negură I., Papuc L., Pâslaru Vl. Curriculum psihopedagogic universitar de bază. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2000, 174 p., p.86
34. Noveanu E. et al. Impactul noilor tehnologii informatice asupra strategiilor instruirii, Tehnologii educaționale moderne III, Cercetarea pedagogică, UPS „I. Creangă”, Laboratorul „Bazele tehnologiei și măiestriei pedagogice”, Chișinău 1994. 160 p., p.30
35. **Oboroceanu V.** Formarea competențelor profesionale ale studenților pedagogi prin tehnologiile informaționale și comunicaționale, Tip. UPSC. Chișinău: 2016, 200 p.
36. **Oboroceanu V.** Cultura informațională în autoformarea continuă a cadrelor didactice. În: Materialele Simpozionului Științific Internațional Republica Moldova, Chișinău, 2013, 16 - 17 mai, „Cultura profesională a cadrelor didactice. Exigențe actuale” p. 446
37. **Oboroceanu V.** Instruirea interactivă prin valorificarea Platformei Moodle În: Materialele Conferinței de totalizare a activității științifice a corpului profesoral în anul 2015. Chișinău: Tipografia UPS „I. Creangă”. 2016.
38. **Oboroceanu V.** Noile tehnologii informaționale și comunicaționale în raport cu educația contemporană. În: Revista Didactica Pro, nr. 1 (95). Chișinău: 2016. p.16-20
39. **Oboroceanu V.** Oportunitățile pedagogiei interactive în formarea cadrelor didactice. În: Revista de științe socio-umane, nr. 1 (32). Chișinău: Editura UPS „Ion Creangă”, 2016. pp. 16-24
40. **Oboroceanu V.** Tehnologii educaționale. Ghid metodologic. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2015. 271 p.
41. **Oboroceanu V.** Tehnologiile comunicaționale ca resursă de formare a competențelor profesionale, În: Materialele Conferinței cu participare internațională „Creativitate și Inovație în Educație”, Ediția a- IV-a, Târgu-Mureș, 4-6 mai 2015.
42. **Oboroceanu V.** Valorificarea manualului electronic în formarea competențelor profesionale ale studenților pedagogi, În: Conferința anuală a doctoranzilor UPS „I. Creangă” Chișinău: 2016.
43. **Oboroceanu V.** Blogul educațional - tehnologie de formare a reflecției personale. În: Conferința Internațională de Științe ale Educației, Ediția a XIII-a, Suceava, 28.05.2015
44. Paiu M. Tehnologiile informaționale ca suport indispensabil pentru un învățământ eficient. În: Studia Universitatis, nr. 5(55) Chișinău: 2012 , 172 p., p. 46-50
45. Patrașcu D. Tehnologii educaționale. Chișinău: Tipografia centrală, 2005, 704 p.
46. Pavel M. Formarea inițială a viitorilor învățători prin utilizarea tehnologiilor informaționale și comunicațiilor. Teză de doctor în științe pedagogice, Chișinău: UST, 2015. 191 p.
47. Pâslaru Vl. Principiul pozitiv al educației. Chișinău: Litera, 2003. 320 p.
48. Petrovici C. Principii și criterii de evaluare a competențelor profesionale ale învățătorilor debutanți, Teză de doctor în pedagogie. Chișinău: 2006. 155 p.

49. Sadovei L., Papuc L., Cojocaru M., Zbârnea A Fundamentarea specialității 142.01 Pedagogie pentru domeniul de formare profesională Științe ale educației. În Revista de științe socio-umane,Nr.3 (19),UPSC „Ion Creangă”, 2011. p.28
50. Strategia Națională de edificare a societății informaționale - „Moldova electronică” URL: http://lex.justice.md/document_rom.php?id=AA2EBE8D:92E7424D
51. Țap E. Cultura informației și cultura digitală - componente în formarea profesională continuă. În: Probleme ale științelor socioumane și modernizării învățământului . Vol. 3, Chișinău: 2013. p. 361- 368
52. Breuleux A., Laferrière T., et al Devis sociotechniques pour l'établissement de communautés d'apprentissage en réseau pour l'intégration pédagogique des TIC en formation des maîtres, en Revue des sciences de l'éducation, vol. 28, nr. 2, 2002. URL: <https://www.erudit.org/revue/rse/2002/v28/n2/007361ar.pdf>
53. Moonen B., Voogt J. Using networks to support the professional development of teachers, Journal of In-Service Education, 24, Nr. 1, p 99-110, URL: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13674589800200037>
54. Paquay L. Vers un référentiel des compétences professionnelles de l'enseignant? Revue *Recherche et Formation* Nr. 15. 1994, p.7, <http://ife.ens-lyon.fr/publications/edition-electronique/recherche-et-formation/RR016-02.pdf>
55. UNESCO. ICT in Education, Performance Indicators on ICT Use in Education project. URL: <http://www.unescobkk.org/education/ict/ict-in-education-project/monitoring-and-measuring-change/performance-indicators-on-ict-use-in-education-project/>,p.78
56. UNESCO TIC: un référentiel de compétences pour les enseignants. Unesco, 2011, 105 p. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002169/216910f.pdf>, p.4
57. Karsenti Th., Collin S. TIC et éducation: avantages, défis et perspectives futures. URL: http://www.acelf.ca/c/revue/pdf/EF_41-1_complet-Web.pdf
58. Bates T. Managing Technological Change.Strategies for College and Unyversty leaders.Jossey-Bass, San Francisco, CA: 2000
59. Гендина Н., Колкова Н. Формирование информационной культуры личности: теоретическое обоснование и моделирование содержания учебной дисциплины учебно-методическое пособие\ Межрегиональный центр библиотечного сотрудничества. 2006. URL: <http://nii.art.kemerovonet.ru>
60. Зимняя И. Ключевые компетентности как результативно - целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия. Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. - 55 с
61. Кобцева Л., Конюшенко С.,et al Intel ® „Обучение для будущего”, Проектная деятельность в информационной образовательной среде 21 века: Учеб. пособие - Москва: НП „Современные технологии в образовании и культуре”, 2009. 168 p.

ADNOTARE

Oboeroeanu (Timuș) Veronica

Formarea competențelor profesionale ale studenților pedagogi în baza tehnologiilor informaționale și comunicaționale

Teză de doctor în științe pedagogice, Chișinău, 2016

Structura tezei include: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 260 de surse, adnotare, concepte-cheie lista abrevierilor, 143 pagini de text, 24 tabele, 38 figuri, 11 anexe.

Publicații la tema tezei: 13 lucrări științifice.

Concepte-cheie: formarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice (FCPCD), formarea cadrelor didactice, tehnologii informaționale și comunicaționale (TIC).

Domeniul de studiu reprezintă pedagogia universitară.

Scopul cercetării constă în determinarea fundamentelor teoretice și praxiologice ale formării la studenții pedagogi a competențelor profesionale prin valorificarea TIC.

Obiectivele cercetării: determinarea fundamentelor teoretice ale formării cadrelor didactice în baza tehnologiilor informaționale și comunicaționale; descrierea evoluției conceptului de competențe profesionale în referențialul pedagogic și a modelelor de formare a cadrelor didactice; analiza curriculumului pedagogic universitar din perspectiva tehnologiilor de formare inițială a cadrelor didactice; stabilirea particularităților de formare a competențelor profesionale ale studenților pedagogi în planul utilizării TIC; elaborarea și întemeierea științifico-praxiologică a criteriilor de evaluare a competențelor profesionale a cadrelor didactice prin valorificarea TIC, a indicatorilor și a descriptorilor calității competențelor profesionale ale cadrelor didactice pe dimensiunea utilizării TIC; elaborarea și validarea experimentală a Modelului pedagogic de formare a competențelor profesionale ale cadrelor didactice prin tehnologii informaționale și comunicaționale (MPFCPCD prin TIC).

Noutatea și originalitatea științifică constă în: stabilirea fundamentelor teoretice ale formării cadrelor didactice pentru valorificarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale; sinteza teoretică a evoluției conceptului de competențe profesionale în referențialul pedagogic și a modelelor de formare a cadrelor didactice; elaborarea și întemeierea științifico-praxiologică a indicatorilor și a descriptorilor calității competențelor profesionale ale cadrelor didactice în planul valorificării TIC; determinarea cadrului conceptual al Modelului pedagogic de formare a competențelor profesionale ale cadrelor didactice prin tehnologii informaționale și comunicaționale; elaborarea concluziilor științifice privind dezvoltarea tehnologiilor de formare a cadrelor didactice prin TIC; stabilirea resurselor TIC, valabile pentru formarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice pe dimensiunea studiată.

Dezvoltarea tehnologiilor de formare inițială a cadrelor didactice prin TIC prin modelizare pedagogică a condițiilor pedagogice de dezvoltare a competențelor pedagogice necesare cadrelor didactice în dezvoltarea carierei profesionale; demonstrarea importanței științifice a actualizării tehnologiilor de formare a cadrelor didactice și valorificare a oportunităților pedagogiei interactive, a indicatorilor și a descriptorilor calității competențelor profesionale ale cadrelor didactice în perspectiva dezvoltării sistemului de formare a cadrelor didactice constituie **problema științifică soluționată în cercetare**.

Semnificația teoretică a cercetării este argumentată prin: determinarea fundamentelor teoretice și metodologice ale formării inițiale a cadrelor didactice; actualizarea conceptelor utile pentru examinarea profesionalizării cadrelor didactice, crearea unui sistem de cunoștințe științifice specifice în domeniul formării profesionale a cadrelor didactice; formularea criteriilor de evaluare a competențelor profesionale a cadrelor didactice în baza tehnologiilor informaționale și comunicaționale; elaborarea și întemeierea științifico-praxiologică a indicatorilor și a descriptorilor calității competențelor profesionale ale cadrelor didactice în planul valorificării tehnologiilor informaționale și comunicaționale.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în: evaluarea tehnologiilor de formare inițială a cadrelor didactice în curriculumul pedagogic universitar; stabilirea particularităților dezvoltării competențelor profesionale ale studenților pedagogi pe dimensiunea utilizării TIC; relevarea condițiilor pedagogice prin valorificarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale în cadrul disciplinelor universitare ale modulului pedagogic pentru formarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice prin intermediul MPFCPCD prin TIC; crearea unei viziuni de ansamblu asupra formării profesionale inițiale a cadrelor didactice prin TIC în contextul valorificării preceptelor teoretice ale pedagogiei interactive.

Implementarea rezultatelor științifice a fost realizată prin mediatizarea elaborărilor teoretice și praxiologice în Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău în anii 2012–2015.

АННОТАЦИЯ

Оборочану (Тимуш) Вероника

Формирование профессиональных компетенций посредством информационных и коммуникационных технологий,

Диссертация кандидата педагогических наук, Кишинёв, 2016

Структура диссертации содержит: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиографию из 260 источников, аннотацию на румынском, русском и английском языках, список аббревиатур, 143 страниц текста, 24 таблиц, 38 фигур, 11 приложений.

Публикации по теме диссертации: 13 научных работ.

Ключевые понятия: профессиональная подготовка учителей, профессиональные компетенции учителей (ПКУ), информационные и коммуникационные технологии (ИКТ).

Область исследования: Педагогика высшего образования.

Целью исследования является определение теоретических и практических основ формирования у будущих учителей профессиональных компетенций использования ИКТ.

Задачи исследования: определение теоретических основ формирования учителей; описание эволюции понятия профессиональные компетенции и моделей формирования учителей; исследование педагогического университетского куррикулума; определение особенностей формирования профессиональных компетенций студентов в плане использования ИКТ; разработка и научно-практическое обоснование критериев оценивания профессиональных компетенций использования студентами ИКТ, показателей и дескрипторов качества формирования в плане использования ИКТ; разработка и экспериментальная проверка Педагогической модели профессиональной подготовки учителей посредством ИКТ (ПМППУ посредством ИКТ).

Научная новизна и оригинальность исследования заключается в: определении теоретических основ формирования учителей для использования ИКТ; теоретический синтез эволюции понятия профессиональные компетенции и моделей формирования учителей; разработка и научно-практическое обоснование критериев оценивания профессиональных компетенций использования учителями ИКТ, показателей и дескрипторов качества формирования в плане использования ИКТ; определение концептуальных основ ПМППУ посредством ИКТ; разработка научных выводов касающиеся развития технологий формирования учителей посредством ИКТ; создание общего понятия касающиеся профессионального формирования учителей посредством ИКТ в контексте интерактивной педагогики.

Развитие технологий формирования учителей посредством педагогического моделирования профессиональных компетенций использования ИКТ необходимые для развитии педагогической карьеры в современном обществе знаний; аргументация научного значения актуализации и использования возможностей интерактивной педагогики, критериев оценивания профессиональных компетенций использования учителями ИКТ, показателей и дескрипторов качества формирования в плане использования ИКТ в перспективе развития системы педагогической подготовке учителей является **научной проблемой разрешенной в данном исследовании.**

Теоретическая значимость исследования аргументирована: определением теоретических и методологических основ профессионального формирования учителей; актуализация необходимых понятий для изучения названного феномена; разработка и научно-практическое обоснование критериев оценивания профессиональных компетенций использования учителями ИКТ, показателей и дескрипторов качества формирования в плане использования ИКТ; теоретическая аргументация предположения что технологии профессионального формирования студентов могут быть оптимизированы посредством ИКТ.

Прикладное значение исследования заключается в: теоретическом и практическом развитии педагогического университетского куррикулума; использования ИКТ в процессе формирования учителям профессиональных компетенций; определение особенностей формирования профессиональных компетенций студентов в плане использования ИКТ; разработка и экспериментальная проверка ПМППУ посредством ИКТ.

Внедрение научных результатов исследования производилось посредством медиатизации научных разработок и экспериментирования Педагогической модели профессиональной подготовки учителей посредством ИКТ в КГПИУ имени И. Крянгэ с 2012 по 2015 год.

ANNOTATION

Oboroceanu (Timuș) Veronica

The formation of pre-service teachers' professional skills based on information and communication technologies.

Doctoral thesis in pedagogical sciences, Chisinau, 2016

Dissertation structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography references (260 entries), annotation, key-concepts, the list of abbreviations, 143 pages of the basic text, 24 tables, 38 figures, and 11 appendices.

The achieved results are published in 13 scientific works.

Key-concepts: teacher training, teachers' professional competences (TPC), information and communication technologies (ICT)

Domain of the research: Higher Education Pedagogy.

The goal of the research is to determine the theoretical and praxiological foundations of students - teachers training for ICT professional development. **The research objectives:** to determine the theoretical foundations of teachers' training for ICT professional development; to describe the evolution of the concept of professional competence in the pedagogical referential and the teacher' training models; to assess the university curriculum in terms of initial teacher training; to establish the peculiarities of students- teachers professional competences development with regard to the use of ICT; to elaborate and to establish scientifically and praxiologically the assessment criteria for teachers' professional competences in terms of ICT valorification, the indicators and the descriptors of the quality of teachers' professional competences in terms of using the ICT; to develop and validate experimentally the Pedagogical Model of Initial Teacher Training based on ICT (PMITT based on ICT).

Scientific Novelty and Originality consists in: the establishment of the theoretical foundations of teacher training in terms of ICT valorification; the theoretical synthesis of the evolution of the concept of professional competences in the pedagogical referential and the teacher training models; the development and the scientific and praxiological establishment of the indicators and descriptors for assessing the quality of teachers' professional competences in terms of ICT valorification; the determination of the conceptual framework of PMITT through ICT; drawing the scientific conclusions regarding the development of teacher training' technologies through ICT; envisaging a generalized vision on initial teacher training through ICT in the context of the interactive pedagogy valorification. Developing the teachers initial training' technologies through pedagogical modelling and development through ICT necessary for the pedagogical career development in a knowledge-based society; presenting the arguments for the scientific importance of actualizing the teacher training technologies and valorising the opportunities of the interactive pedagogy, quality indicators and descriptors of teachers' professional training technologies in terms of developing the teachers' training system constitutes **the scientific problem solved in this research.**

Theoretical Significance of the research is motivated by: the theoretical and methodological determination of the teachers initial training; updating the concepts supportive for the examination of the professionalization of teachers on the covered area; the formulation of the assessment criteria of the teachers professional competences in terms of the ICT valorification; the elaboration and the scientific and praxiological establishment of the indicators and the descriptors for assessing the quality of the technologies of teachers' professional training in terms of ICT valorification; theoretical authentication of the assumption that the technologies for the students-teachers' professional training can be optimized by the plenary implementation of ICT.

The practical value of the research consists in: the assessment and development of the technologies for initial teacher training in the pedagogical university curriculum; the valorification of the ICT competences in the teachers' professional training; establishment of the peculiarities of students – teachers' professional competences in terms of using the information and communication technologies; the revelation of the pedagogical conditions necessary for the valorification of the ICT within the university courses for the formation of teachers' professional competences using PMITT through ICT

Implementation of scientific results was achieved by promoting the theoretical and praxiological elaborations in Pedagogical State University 'I. Creanga' in the years 2012-2015.

Veronica Oboroceanu (Timuș)

**FORMAREA COMPETENȚELOR PROFESIONALE
ALE STUDENȚILOR PEDAGOGI ÎN BAZA TEHNOLOGIILOR
INFORMAȚIONALE ȘI COMUNICAȚIONALE**

Specialitatea 533. 01 - Pedagogie universitară

AUTOREFERATUL

tezei de doctor în științe pedagogice

Aprobat pentru tipar 24 iunie 2016
Hârtie ofset. Tipar ofset
Coli de tipar: 2.0

Formatul hârtiei 60 x 84 1/16
Tiraj: 35 ex.

Tipografia U.P.S. „Ion Creangă”, Str. I. Creangă 1, Chișinău MD-2069